

פרדוקטור ג'יי.ס. 102/3

מישיבת ועדת הכספים
סיום ד', ד' בסיון תשי"ט - 10.6.59
(בשעה 8.30)

נכח ו :

- חברי הוועדה: י. גורי - היו"ר
- ש. כנה
- י. בדר
- א. בהיר
- א. הרצפלד
- ס. חזני
- א. כהן
- ש. לודנץ
- ז. סוזיאב
- י. קרגמן
- ח. רובין

מוזמנים:

- ז. סוזס - מבקר המדינה
- ס. מאירי - המנהל הכללי של משרד מבקר המדינה
- א. הניג - היועץ המשפטי של משרד האוצר
- א. רוטפלד - הפיקוח הכללי - משרד האוצר
- ג. קיטרון - מטעם משרד המשפטים.

ש. יעקבסון - מזכיר הוועדה

סדר היום :

1. סיום הדיון בדו"ח מבקר המדינה על עידוד הייצוא;
2. הדיון בדו"ח מבקר המדינה על הביקורת שנערכה בעיריית נתניה בדבר ענייני מיסוי לזמן קצר;
3. אישור צווי מכס.

1. סיום הדיון בדו"ח מבקר המדינה על עידוד הייצוא:

לאחר שלמדתי את דו"ח מבקר המדינה והדיונים שקיימה הוועדה, אני מגיע

היו"ר י. גורלי:

למסקנות הבאות:

הבעיה הראשונה היתה אם האוצר פעל

בניגוד לחוק, לאחר שכירתי את הבעיה הזאת עם היועץ המשפטי והבאתי בחשבון את עמדתו של מבקר המדינה, כי הוא אינו רואה את נקודת הכובד בהפרת החוק - לאחר שב"דברי ההסבר" לתקציב פורטו המטרות, כל הוצאה שהיא מעבר למטרות שפורטו, יש בה סטייה מכורונת המחוקק - הועתי

למסקנה, שגם אם האוצר יכול לשעון כי אין בזה הפרת חוק באופן פורמלי, כרוך שזו סטייה מכוננת המחוקק, כפי שבאה לידי ביטוי ב"דברי ההסבר" שהיו לנגד עיני הכנסת, לכן צריך ליצור מטגרת תחיקתית כזאת, אשר תאפשר גמישות לאלה המטפלים בעידוד הייצוא, מרחב מחייה מסויים שלא יעמוד בסחירה לחוק ויניח את דעת הביקורת טבחינה זו.

לשם כך יש להכניס את השינויים הבאים:

(1) לפרט בכל האפשר את המטרות במזק התקציב

ולא ב"דברי ההסבר";

(2) לקבוע סעיף של מטרות כלליות, אשר יאפשר

לאוצר את הגמישות הדרושה;

(3) להעמיד לרשות האוצר אחוז מסויים של התקציב

לסעיף המטרות הכלליות, במעמד של רזרבה כללית. שר האוצר יצטרך להודיע לוועדת הכספים מפרק זמן לפרק זמן על המטרות למעון הוציא את הכסף; מלבד זאת, תהיה לאוצר האפשרות להעביר כספים מפרט לפרט, מבלי להזדקק לאישור; אם יעביר כספים מסעיף-מסנה לסעיף מסנה, יהיה זקוק לאישור של ועדת הכספים.

ש. בבה:

אני מציע שהו"ר ינסח את הצעותיו בכתב, ימסור אותן לחברי הוועדה עוד לפני הישיבה הנאה, ואז נצביע.

2. הדיון בדו"ח מבקר ומדינה על הביקורת שנערכה בעיריית נתניה בדבר ענייני מימון לזמן קצר:

י. בדר:

אינני מרוצה מהדו"ח של מבקר המדינה, הקובע שלמד שקד לא היתה כל טובת הנאה מעסקיו עם העירייה. מר שקד היה מוסר למפקי העירייה וקבלניה, כתשלום חוב העירייה, העברת הסכומים המגיעים לו מהחשב הכללי, התשלומים של החשב הכללי נעשים לא רק לפי תור, אלא לפי מידת העקשנות, הלחץ וריבוי האינטרסונציות מצדו של הנושה. מבחינה זו קיים במדינת-ישראל שער דיסקונטו של התחייבויות האוצר, ולו היו הופכים את השער הזה לריבית, היו מגיעים לפעמים ל-40-20% לשנה - זה תלוי בתוצאות הבקשות לתשלום ובזריזותו של הנושה. מכל מקום, אפשר לקנות תביעות מסוג זה לחשב הכללי בדיסקונט ניכר, שמעתי כי השער מגיע ל-3% לחודש, בערך, מבחינה זו, יתרונו של אדם המתפטר מתביעות לאוצר ורשאי לגבות את המגיע לו מקופה אחרת, בה הוא שולט במישרין, הוא יתרון חומרני ניכר, אשמח לשמוע ממבקר המדינה, כי בדק את העניין גם מבחינה זו ואף הגיע לחישובים מדוייקים, עד כמה שהחישובים יכולים במקרה זה להיות מדוייקים.

עיסקות מסוג זה פסולות, לא רק בגלל זה שהן בניגוד לחוק, לא רק בגלל זה שהן מטשטשות את הגבול בין רשות הפרט לבין רשות הכלל, אלא גם בגלל זה שבטבע הטבדים היו לעיסקות אלה סיכויים לרווח יחד עם סיכון של הפסד, ואם בסדפו של דבר לא יצא לא רווח ולא הפסד, זו תוצאה שלא יכלה להיות בטוחה מראש בזמן עשיית העיסקות, וזה דבר חמור מאוד מבחינת מעמדו של ראש העיר.

במידורים ובנוהג שהיה קיים בנתניה נמצא

בפוטנציה כל אמונה של אילת, מבחינה זו אני רואה את ענין נתניה כחמור מאוד, ולכן אני מציע כי הוועדה תקבל החלטה המגנה את ראש עיריית נתניה משתי הסיבות שמבקר המדינה ציין בדו"ח שלו, ומסיבה

שלישית - בעיסקות אלו היתה מלכתחילה אפשרות של דיוח, גם של הפסד, ורק בסופו של דבר, לפי חישוביו של המבקר, לא היה לא דיוח ולא הפסד.

ש. בבה:

בהתחשב עם העובדה שאנו דנים על נושא של זאשם העיקרי אין אפשרות להתגונן, אני מוכרח להגביל את עצמי, כי החומר שעליו דיברתי בישיבה הקודמת הוא הרבה יותר חמור ומתייחס גם לשטחי הפעולה של עיריית נתניה שלא הוזכרו בדו"ח של מבקר המדינה, אולם אצטמצם אך ורק בדו"ח של מבקר המדינה.

אינני יכול לדרון בדו"ח מבקר המדינה מבלי לדרון במכתבו של מבקר המדינה לראש עיריית נתניה מ-1957.

אני חייב להגיד, כי המסקנות הסופיות של מבקר המדינה הן חד משמעיות, וביחס למסקנות כשלעצמן אין לי השגות, אולם יש הבדלים ניכרים בתיאור המצב.

ד. מוזס:

המכתב שבו משרד מבקר המדינה סיכם את מימצאי הביקורת עד תאריך מסויים הוא שלב ביניים שאינו מתאים לדיוני ועדת הכספים, מכיון שבשנילה קובעות מסקנות מבקר המדינה בגמר החקירה.

ש. בבה:

אילמלא נתפרסם המסמך הזה - ואני מסכים שהוא התפרסם בדרך לא חוקית - גם אז היתה לי רשות לערוך חקירה ע"י נציגי במועצת נתניה, אולם אשתמש במסמך זה רק בתור חומר מסייע ולא בתור דוקומנט.

מבקר המדינה קובע בדו"ח שלו, כי העיסקות שנעשו בעיריית נתניה התחילו בזמנו בגלל מצבה הכספי הרחוק של העירייה, לפי החומר הפרטי שבידי, עיסקות אלו נעשו גם כאשר מצבה הכספי של עיריית נתניה לא היה רחוק - באוקטובר 1958.

כן קובע מבקר המדינה בדו"ח שלו: "גם לגבי השאלה אם למר שקד היתה טובת הנאה מפעולות המיסון הנדרונות, הגעתי לכלל דעה, שבטיכדמו של דבר גם הוא לא הפיק תועלת מפעולות המיסון". מזה נובע, כי בתחילה הפיק מר שקד תועלת מפעולות המיסון, אך בטיכדמו של דבר הוא לא הפיק כל תועלת.

בחומר הפרטי שנמצא ברשותי, מחוץ לחשבון

הסילוקין, יש גם טרנסאקציות על מלט, 4 מקרים בהם שולם תמורת מלט שסופק, אי-אפשר להגיד שזו היא עיסקה רגילה.

מבקר המדינה ממשיך וקובע בדו"ח שלו:

"הדיון המפורט על כל מקרה ומקרה של תלויצה, שהתנהל במסגרת הביקורת המחודשת - הן על ידי האגף לביקורת הרשויות המקומיות שבמשרדי והן על ידי היועץ המשפטי למבקר המדינה - העלה, שגם בתקופה מאז דצמבר 1957 לא הרדויה מר שקד, בטיכדמו של דבר, מפעולות המיסון שהוא ביצע". אפשר ליהנות גם מבלי להרדויה, הבעיה איננה בזה אם מר שקד הרדויה מכום מסויים - זאת אי-אפשר להוכיח.

בחומר הפרטי הנמצא ברשותי מסופר על מצב

מסויים ב-1958, כאשר מצבה הכספי של העירייה היה קשה, מצב כספי קשה זה של העירייה לא מנע ממר שקד להוציא דוקא אז את כספו מן העירייה,

אמנם זכותו של מר שקד לקבל תמיד את כספו בחזרה, אולם כאשר כל העיסקות האלו נעשו בגלל מצבה הכספית הקשה של העירייה, בודאי מחייב הדבר שכאשר העירייה נמצאת במצב כספי קשה, לא יוציא ראש העירייה דוקא אז את כספו,

מי שמשווה את החומר שפורסם בזמנו בעתון - והמספרים לא הוכחו ע"כ משום צד - עם תיאור הפרשה ע"י מבקר המדינה, מוכרח למצוא ביניהם הבדל רב,

בסיכומי של דבר אנני מציע לקבל את ההחלטות הבאות:

1. ועדת הכספים טומכת את ידיה על המסקנות של מבקר המדינה כפי שזוהו בדו"ח שלו מיום 5.4.59 בדבר מיסון לזמן קצר ע"י ראש עיריית נתניה.
2. ועדת הכספים קובעת בצער, כי לאור הדו"ח הנ"ל הוברר שנוצר מצב פגום מבחינת מוסרית וציבורית בניהול עיריית נתניה;
3. ועדת הכספים מפנה את תשומת לבו של שר הפנים לדו"ח הנ"ל למען יוציא את המסקנות הדרושות.

מ. חזני:
מסקנות מבקר המדינה כפי שהן, הן חמורות ביותר, ואין מה להוסיף עליהן.

אם מבקר המדינה קובע כי בסיכומי של דבר לא הפיק ראש עיריית נתניה תועלת מהעיסקות שעשה, מזה משתמע כי עד סיכומי של דבר העיסקות עשויות היו להבאית תועלת, וזה די חמור.

לאחר שמבקר המדינה העיר נגד העיסקות, הן נמשכו, כלומר, העיסקות התפתחו בכיוון לא נכון לאחר אזהרת מבקר המדינה, באופן שראש העירייה עשוי היה להפיק מהן תועלת.

בסיכומי של דבר, מה שכתוב בדו"ח מבקר המדינה הוא חמור למדי, ואם ועדת הכספים תסמוך ידיה על כך, תתקבל תמונה חמורה למדי, לדעתי, החמורה המיוחדת היא בפסקה הקובעת, כי לאחר ביקורתו של מבקר המדינה נמשכה הפעולה בצורה עוד יותר חמורה.

בתנאים המשפטיים הנתונים אין מבקר המדינה יכול לעשות יותר מאשר לקבוע, אולם לא יתכן להסתפק בזה, ישנו חלל ריק שהכנסת צריכה לסתום, ביוזמת ועדת הכספים, לא חשוב מה תהייה המסקנות של ועדת הכספים לגבי המקרה הנדון, אולם מה הלאה? ועדת הכספים חייבת ליזום בעניין זה, או מנקציה משפטית הנובעת ממימצאים של מבקר המדינה, או לפתוח מנקציה ציבורית. בשולי הדיון הזה חייבת הוועדה לנסות פעם לענות על השאלה הזאת.

א. כהן:
לפי מיטב הדגשתי, נקט המבקר בדו"ח שלו בקו של חימרה, הוא יכול היה לנסח דו"ח פחות חמור ולציין את הרקע העובדתי של פעמים עישה דגשם של הכרח לא יגונה. אולם אני מסכים עם מבקר המדינה, שמסיבות של חינוך ציבורי העדיף להטיל על מר שקד והנהלת עיריית נתניה את העומס של פגם ענייני ופורמלי כאחד ושל חמרה יתירה, כדי לשרש כל נטייה דומה בעתיד. המבקר עומד על כך שענייני הציבור ינוהלו לפי מיטב הטוהר, לא רק השנימי, אלא גם החיצוני.

אני מסכים עם הנדסה של דו"ח מבקר המדינה ומציע לאשרו, אני מתנגד לסיכום המבקש לפתוח את חומרת המצב מעבר למה שקבע מבקר המדינה לשם מטרות פוליטיות, והרחיק לכת חנר-הכנסת חזוני, לא היתה פגיעה בחוק האזרחי ואף לא בחוק הפלילי, אילו היה שמץ של אפשרות להעמיר לדין פלילי, צריך היה להעמיד את השאלה: ומה הלאה?

כולנו התרשמנו שראש עיריית נתניה לא עשה את העיסקות לתועלת עצמו ולא הפיק מהן תועלת.

ש. בבה:

אני מסכים שהוא לא הדרויה, אולם אינני מסכים שהוא לא הפיק תועלת מן העיסקות.

א. כהן:

אם הממשלה איננה עומדת בהתחייבותיה, אין זה מן ההנמנע שהאדם יחפש כספים בכל האמצעים.

גם כאשר לא היה בהן הכרח, אם יש צורך לשלם שטרות ומכניסים לקופה את הכסף הדרוש, למרות שיש בה כסף, אי-אפשר להגיד שהכניסו את הכסף בשעה שלא היה צורך בו.

היו"ר י. גורי:

ברור שאנו חייבים לדון בכל דו"ח של מבקר המדינה, אם הוא כולל או מיוחד, בכל הזהירות הדרושה, כדי להשיג שתי מטרות: מצד אחד, לסייע בידי מבקר המדינה שעבודת הביקורת הנעשית על ידו תשיג את המטרות, ומצד שני, לא לעוות את הדין כלפי הגוף המבוקר, איננו מחוסנים די הצורך כדי שנהיה מסוגלים לדון על הענין בלי כל תערובת של מטרות צדדיות, אולם אני צריכים לעשות הכל כדי לחסן עצמנו ככל האפשר יותר.

אני רואה את החומרה היתירה בפיסקה של דו"ח מבקר המדינה האומרת: "אני רואה בחומרה יתרה את העובדה, שראש העירייה, מר שקד, המשיך - אחרי שמבקר המדינה קבע את דעתו באופן שאינו משתמע לשתי פנים - בצורת המימון, שמבקר המדינה פטל אותה הן מבחינה חוקית והן מבחינה עניינית". ההדגשה של מבקר המדינה "חומרה יתירה" מתייחסת לפעולה מסויימת.

אשר למסכת כולה; אנד צריכים לדון עליה בקשר לדו"ח הביניים מפברואר 1957 ולצרף אותו לדו"ח האחרון של מבקר המדינה, אני לא אשתמש בחומר הפרטי, כי אינני רוצה להפר את הסדר הטוב, לפיו איננו צריכים לבקש את החומר המעבדתי של משרד מבקר המדינה.

י. ברר:

האם יו"ר הוועדה סבור, כי חומר שנמסר ע"ש מבקר המדינה לראש עיריית נתניה ולחברי המועצה, ואשר התפרסם בעתונות, אסור שיהיה בידי חברי הוועדה?

היו"ר י. גורי:

לא אמרתי שאסור להשתמש בחומר זה, חומר רשמי יכול להגיע לחברי הוועדה בשתי צורות: חומר שמבקר המדינה מטציא; חומר שחנר-הוועדה מצטט ממנו בישיבת הוועדה, חומר שהתפרסם ב"מעריב" איננו רשמי.

בדו"ח הביניים של מבקר המדינה נאמר:

"אשר להעברות מחשבון סילוקין בסך - 38,681 ל"י, הגיעה הביקורת למסקנה שערכן של העברות אלו בשביל מר שקד התקרב לערך של כסף במזומן אך אין לומר, שהיה שווה לו, לפיכך ניתן לקבוע, שרוב הסכומים, שמר שקד העמיד

בצורה זו לרשות העירייה, היו בשבילי ככסף במזומן, כך שלא היתה לו טובת הנאה מעסקאות אלה; לעומת זאת יש להביח, שלגבי חלק לא גדול מיתרות חשבון הסילוקין לא היתה לו הזדמנות אחרת להשתמש בהן לאלתר, וכך היתה לו טובת הנאה מטרייט מזה, שהעירייה זיכתה אותו, כאילו קיבלה כסף במזומן.

וכן קובע מבקר המדינה בדו"ח הביניים שלי,

כי "התשובה הכוללת על השאלה אם למד שקד היתה טובת הנאה מפעולות המימון הנדונות, היא לדעתי, שבטיכוסו של דבר לא הפיק תועלת מפעולות המימון; מתן הלוואות כאלה עִסב הפסדי רבית, אף אם נצא מן ההנחה, שלגבי חלק לא גדול מהסכום של - 38,681 ל"י, שהעביר מחשבון הסילוקין, היה נוח לו להעבירו לזכות העירייה, ונחשב בעובדה, שחסרו במשך שבעות מספר כמה מאות ל"י מהכיסוי המלא של השטרות בסך - 4,000 ל"י, שהעמיד לרשות העירייה - הרי אין במשקלם של גורמים אלה לגרוע מן האופי הכללי של פעולות המימון, שהסתכמו ב- 133,653 ל"י ושטר שקד ביצע בכללו של הבר תוך כוונה לבזא לעזרת העירייה".

(אחרי-כן רשם א.ס.)

היו"ר י. גורי:

ד"ר בדר הדגיש שזה מאוחס הדברים שאין להגיע לחקר העניין. דווקא מבין המדינה חותר לחדור לעניין והוא בא למל מסקנה, כמבקר המדינה, שזה ומצד אחד היה הפסד ריבית ומצד שני, לחלק לא גדול, יכול להיות שהיה איזה רווח. אולם יש ענין של פרובוצציות ומבחינת הפרופורציות הוא הגיע למסקנה שלא הייתה טובת הנאה.

ישנו עוד קטע, הקטע האחרון, שהוא בעל משמעות רבה - דווקא לרעוחא ולא לטבוחא של מר שקד: "מובן שמצב דבריו מסובך - שאין להגיע להבנתו המלאה אלא לאחר ניתוח חשבוני וביורור עניינים - עשוי לעורר פירושים סותרים בציבור חושבי העיר. עובדה זו מראה כמה חשוב עירייה וטאר נבחרים לימנעו מטשטוש הגבולות שבין רשות הרבים לבין רשות היחיד".

מה ענה ראש העירייה יחד עם התנהלות? - שעל אף המסקנות הללו, שלא היו כל-כך המזדה בסכום הכולל לגבי ראש עירייה, המשיכו בדרך זו. כאן, לדעתי, החומרה. זוהי נקודת המוקד של כל העניין.

כעת, בא הדו"ח האחרון ואומר (אקרא מתוך קטעים מסויימים: "הדיון המפורש על כל מקרה ומקרה של הלוואה, שהתנהל במסגרת הביקורת המחודשת - הן על ידי האגף לביקורת הרשויות המקומיות שבמשרד והן על ידי היועץ המשפטי למבקר המדינה - העלה, שגם בתקופה מאז דצמבר 1957 לא הרווחת מר שקד, בסכומי של דבר, מפעולות המימון שהיו ביצע".

בקטע שני נאמר: "כשנוחן ההלוואות הוא העירייה או ממלא מקומו, מתורכפה להעדר הסדרות הסכנה הנעוצה בטשטוש הגבולות בין תחום הרבים לבין תחום היחיד העומד בראש הרשות. ברור, שערו של עסקאות העירייה עם ענייניהם של אלה העושים למען העירייה ומטעמה מסוכן יותר כאשר ההלוואות, או חלק מהן, אינן ניתנות במזומנים".

מהי המסקנה מזה? המסקנה היא שאין לוווי הכספים אלה לעמוד מאחורי מסקנותיו של מבקר המדינה. אין לנו צורך בגינויים. אם בזה אנחנו מגנים אז זה גינוי. אנחנו יכולים להדגיש כי אנחנו מצטערים צער רב שגם לאחר שהוזכר מר שקד, בדצמבר 1957, בכל זאת נמשכה השיטה, והעובדה שגם ההנהלה עמדה מאחורי זה איננה גורעת מהומרת העניין. פה היה שיקול דעת של יחיד שלא שקל כראוי. אבל כאשר גם הקולקטיב אומר: נמשיך בשיטה זו - זה עוד יותר גרוע.

אולם אין אנו צריכים לגרוע מחלק השני שבמסקנות ואין אנו מעוניינים להציא את האיש לטרף. זהו איש ציבור אשר שרת את הציבור, משרת אותנו וימשיך לשדחו. עובדה שהוא לא הפיק תועלת מזו אין לנו חומר בכדי להחמיר ולומר: לא, הוא הפיק תועלת מזה. בשני חלקי המסקנות אנחנו צריכים לעמוד מאחורי מבקר המדינה: גם בחומרה היחידה שהשיטה הזאת נמשכה אחרי ה-24 בדצמבר 1957 וגם בעובדה שבסכומי של דבר אין מבקר המדינה אומר שהאיש הפיק תועלת מזה.

א. בהיר:

שמעתי מהמבקר שחלק מהחומר הפלילי פורסם בעתונות בניגוד לחוק. הייתי רוצה לקבל הסבר על כך - מה נעשה בניגוד לחוק. אני שומע שאותו חומר נשלח לראש העיר, לסגניו ולחברי מועצת העיר. כך אמר ח"כ בדר ואילו על-ידי זה החומר נעשה בר-פרסום. הייתי רוצה שהמבקר יסביר את היד החזקה של העניין. האם חומר שנשלח על-ידי משרד מבקר המדינה למבוקר בצטט מותר לפרסום או הוא נשאר חומר פנימי? אני חושב שמאד חשוב היה להבהיר נקודה זו, וקודם-כל בשביל העתונות עצמה, כדי שהיא תדע איך מבקר המדינה מפרש את החוק.

שאלה שניה. למדתי מהבירור כאן שאח דו"ח מבקר המדינה קוראים לא רק פשוטו כמשמעו אלא גם בין השיטין. אם נכון הדבר הזה - ועל כך הייתי רוצה לקבל הארה מצד המבקר - זה מטיל על

מבקר המדינה מעמסה עוד יותר כבדה באשר הוא מוגבל בגלל סוגיות ולחוחיו.
נוסף לדברים שהם די ברורים ודי קטנים, מבחינת מילמטרי הביקורת, כל שינוי
בנוסח נקרא על-ידי המעוניין בצורה זו או אחרת. הליהי רוצה שהמבקר יטביר
לנו האם באמת אפשר לפקש את הדו"ח הזה בצורה כזו ששינוי נוסח פירושו
שינוי חוכן?

מר מאירי:

למה אתה מתכוון?

א. בהיר:

אני מתכוון לדברי הדו"ח ככה אשר אמר,
כי אם לגבי דבר אחד נאמר שאין כל ספק
שלא היתה טובת הנאה הרי לגבי דבר שני נאמר שבסיכומו של דבר לא היתה
טובת הנאה. האם שתי הנוסחות האלה זהות?

שאלה שלי שית. אני מצטרף לדעה שעל ועדת
הכספים לעמוד מאחורי מסקנות מבקר המדינה בנדון זה, אם כי אני רואה שהבעיה
שהועלתה בהזדמנות זו היא בעיה מאד נרחבת במדינת ישראל. אינני יודע
אם יש איזה מוסד בישראל שאינו משתמש בדרכי תשלום כאלה. זו תוצאה ממצב
כספי קשה של החשב.

לכן טוב היה אילו קבענו הלכה שכל מי
שמלא תפקיד ציבורי לא צריך להשתמש בדרכים כאלה בעיסקות של אותו מוסד
שהוא עומד בראשו. קביעת העובדה הזאת היא בעצם הדבר החשוב שעשה מבקר
המדינה ואישורה על-ידי ועדת הכספים יהיה צעד חשוב לגבי העתיד.
לדעתי מספיק שוועדת הכספים תשפל בגופו של עניין ותסתפק בהודעה שגם
בעיריית נתניה נפסק העניין.

י. בדר:

כאן נוהגים בתכסים מאד לגיטימי שמו:
העברת הבעיה לפסים של בעיה צדדית.
מה פירוש הדבר? אשתמש במשל שאין לו שום נמשל: נכנס שוטר באופן בלתי
חוקי לביתו של פלוני ומצא בו סחורה גנובה. מה יעשה עורך-דין זהיר? -
הוא ינסה לספר לשופט: פה נעשה חיפוש בלתי חוקי, בניגוד לחוק.

עכשיו אני חוזר לעניין. אינני חושב
שמוחר להשתמש בחומר הפנימי של המבקר. אני חושב שזה אסור לפי החוק.
מה ז.א. "אסור להשתמש"? - החוק אומר: אסור לפרסם. השאלה אם מותר או
לא מותר להשתמש בעתונות אינה נוגעת לי; במקרה זה לא פעלתי כעתונאי.
אולי פעם אעשה זאת אם אהיה משוכנע שזה דרוש למען הצדק והיושר.
העובדה היא שהחומר הוצא מהתיק, נשלח מכתב ממשרד מבקר המדינה לראש העיר;
מכתב כזה באופן חוקי מגיע לעירייה, בהעתיקים - לחברי ההנהלה ומחברי הנהלת
העיר - שלא כולם שומרים על אותו סוג יחסים קואליציוניים שאינו קיים בכנסת-
זה מגיע לידי ומידי זה מגיע לוועדה ולפרוטוקול של הוועדה. אני לא חושב
שזה עניין בלתי חוקי.

היו"ר י. גורי:

אי-אפשר לתבוע אותך לדין בגלל זה אבל
אין זה אומר שהמעשה הוא טוב.

א. בהיר:

אבל העתון שפרסם אפשר לתבוע לדין.

י. בדר:

אני לא מסרתי זאת לעתון אלא לוועדת
הכספים.

עכשיו אני רוצה להגיד לאדוני שכאשר
אני מסרתי זאת לוועדת הכספים יש הבדל בין חומר זה ובין דו"ח של מבקר
המדינה. לגבי הדו"ח אנחנו יכולים לקבל החלטות, לרשום הערות, למסור את
ההערות שלנו לכנסת. היות וזה לא היה דו"ח של מבקר המדינה אין שום
ספק שחובתנו וזכותנו להשתמש בחומר זה כמו בכל ידיעה שומגיע אלינו
מבחוץ בכדי לבדוק את הדו"ח של מבקר המדינה ולקבוע דעתנו לדו"ח מבקר
המדינה.

כאן אני רוצה להגיד לאדוני ולמבקר
המדינה, בכל הכנות שאני חייב לשני אנשים נכבדים מאד, שאני מודאג מאד

מהמרחק שבין מה שאני קורא בחומר זה, מבחינת המגנון, הפירוש התוכן, ובין מה שאני קורא בדו"ח הסופי של מבקר המדינה. אינני אומר שיש סתירה, הם וחלילה, אבל אני אומר שהמרחק הוא רב.

טוב לי מאד להיות בחברה הגונה עם מבקר המדינה, אבל את הדו"ח הוא כתב;

היו"ר י. גורי:

מה אתה מכניס אותי בענין זה?

אינני אומר שיש סתירה, איש לא יוכל לומר שיש סתירה בין יהלום מלוטש ובין יהלום גלמי. אדוני, אגיד באופן גס וכן: אני מודאג מהמרחק שבין החומר הזה שלא רוצים לפרסם ובין הדו"ח הסופי. ואם זהו המרחק שקיים בדרך-כלל בין החומר הגלמי של מבקר המדינה ובין הדו"חות שלו, אגיד שהמבקר מלטש את החומר יותר מדי.

י. בדר:

אני לא כתבתי את המסמך ההוא ולא את הדו"ח. אני רוצה להבין איך אני שייך לענין הזה, אם כי מאד נעים לי לשבת בחברה הגונה עם מבקר המדינה.

היו"ר י. גורי:

אמרתי שאני רוצה להגיד לשני אנשים נכבדים אלה, אבל אינני מודאג ממך ולא ממבקר המדינה. אני רק מודאג מהמרחק בין החומר הגלמי ובין החומר המלוטש. ואני אומר, לא צפצפם הראשונה, שיש לי הרושם שהדו"ח השנתי של מבקר המדינה, הכולל יותר מדי כללים ופחות מדי פרטים ושמות, אינו מצביע באופן קונקרטי על ענינים קונקרטיים.

י. בדר:

אם אתה אומר זאת סימן שלא קראת דו"ח מס' האם הוא אינו כולל די פרטים?

מבקר המדינה ז. מוזס:

אני אמרתי זאת לפני דו"ח מס' 9. אמרתי, למשל, שבענין נחלאות מבקר המדינה ציטט

י. בדר:

בדו"ח המיוחד שלו, אחרי הגילויים של "הארץ", את כל הפרשה ובצדק הראה שעל הדבר רמז גם בדו"ח שלו. ואני אמרתי שהניסוח שהיה בדו"ח היה כל-כך כולל שלא הרגשנו באותה חומרה אשר נתגלתה קודם ע"י "הארץ" ואחר-כך בדו"ח הקונקרטי של מבקר המדינה.

אני מבקש ממבקר המדינה שלהבא ישתמש בניסוח יותר פשוט, ש"בורים" כמוני, שאינם יודעים לקרוא בזכוכית מגדלת, שצמצמנינים לא ברוב המקרים אלא במיעוט המקרים לא יצטרכו להגיד מה שאני אומר כיום.

י. קרגמן:

גם אני מודאג, אבל ממהו אחר: מהשיטה של הטלת דופי וחשדות ודיבור לחצאים, כפי שעשו זאת חה"כ בדר ובבה. אם לחה"כ בבה ובדר לא נראית המסקנה של מבקר המדינה, שלא היתה כאן הנאת טובה פרטית, לא מספיק להגיד שיש פה ליטוש, ואפשר לחשוב: שטוש - אם כי זה לא נאמר באופן ברור אבל זאת היתה כוונת חה"כ בדר - הם צריכים להוכיח זאת. אינני אומר שמבקר המדינה אינו יכול לטעות, אבל בנקודה רגישה כזו לא מספיק לדבר אלא צריך להוכיח. חה"כ בדר ובבה היו צריכים לומר: אדוני מבקר המדינה, אתה כותב שלא הופקה כאן כל הנאת טובה פרטית; הא לך עובדות שכן היתה טובת הנאה פרטית. אני חושב שיותר לנו לבקש אחד מהשני שבדננו בדברים כאלה, שיש להם הד בציבור, לא מספיק לדבר אלא צריך להוכיח.

דבר שני. מבקר המדינה ללא רחמים ובצורה

חריפה גינה את הנוהג בעיריית נתניה. לגבי כל העיריות זהו מסמך חשוב. ועדת הכספים צריכה לחת את הגושפנקה הפרלמנטרית-הציבורית לענין - שלא יתכן שתהיה שיטה כזו בכל מוסד ציבורי שהוא.

דבר שלישי. מבקר המדינה מציין את העובדה שנוהג זה נפסק. בשבילנו זה מספיק. אם ח"כ בבה שואל מה העונש על-כך, מאחר שהשיטה הזאת נמשכה גם לאחר ההתרעה של מבקר המדינה, אני חושב ששר הפנים צריך להוציא את המסקנות המתחייבות מכך ולא ועד הכספים. בשביל ועדת הכספים חשוב להדגיש כי מה שהיה בעיריית נתניה לא קיים יותר.

ש. בבה:
כיוון שח"כ קרגמן הזכיר את שמי: אני רוצה לומר: לא אמרתי שום דבר ולא הסתמכתי אלא על פרטים ועל מספרים שפורסמו. מה שאמרתי - ציטטתי.

י. קרגמן: זה לא אומר שמה שפורסם נכון.

ש. בבה: אינני צריך להוכיח דבר. הסתמכתי על מה שפורסם.

מבקר המדינה ז. מוזס: ברצוני לדבר על שני עניינים: א) מה היה התפקיד שעמד בפני מבקר המדינה; ב) איך בוצעה הבדיקה של מבקר המדינה.

אולם ראשית כל עלי להקדים ולומר איך בדרך-מל מבצעים בדיקות כאלה. התפקיד היה לבדוק שלוש שאלות: א) האם היתה פגיעה בחוק; ב) האם היתה פגיעה בניהול הסדיר והיעיל של החשבונות; ג) העם היתה פגיעה בטוהר המידות.

הבדיקה של שתי השאלות הראשונות היתה פשוטה והמסקנות בנדון זה, מבין אני, אינן נושא לוויכוח.

השאלה השלישית, האם היתה פגיעה בטוהר המידות, היתה רצינית מאד, וברור שהיא דרשה בדיקה מתעמקת במיוחד, כיוון שדובר פה בתשלום שלא במזומנים.

אם אמרתי "בסיכומי של דבר", הרי רצייתי להדגיש, כי מאחר שמדובר היה בתשלומים שלא במזומנים, היה צורך בבדיקה בחלק מסויים, ורק אחרי הבדיקה, בסיכומי של דבר, נתברר מה שנתברר. זהו פירוש ברור, נדמה לי, של הביטוי הזה.

הבדיקה הזאת דרשה התעמקות בתיקים, ושמיעת עדים והיא בוצעה, בשלב הראשון, על-ידי היחידה בתל-אביב המצוקת בדרך-כלל את הרשויות המקומיות.

עכשיו צריך אני להגיד כמה מלים על ביצוע הבדיקות בדרך-כלל. אחם רגילים בדרך-כלל לקרוא את המסקנות שמבקר המדינה מגיע אליהן, ואני מקווה הן בדרך-כלל ברורות ומובנות. למרות ההערה של ח"כ בדר אני יכול להגיד לכם שזה הטגנון שלי ("הטגנון זה האיש") והטגנון הזה ישאר כפי שהיה עד עכשיו.

אולם הבדיקה הזאת בוצעה על-ידי היחידה החוקרת והיא מציירת את התמונה כפי שהיא רואה אותה אחרי השלב הזה. אחרי-כן ניתנן האפשרות לגוף המבוקר לתת הסבריו. ואם ח"כ בדר היבר על המרחק בין המכתב הזה, שנתן את התמונה הראשונה, ובין המסקנות הסופיות, אני יכול לשחרר אותו מכל דאגות: מרחק כזה קיים בהרבה מקרים. חוץ מזה יש הרבה מקרים שבכלל אינם מגיעים לידיעת הכנסת, כיוון שהבדיקה על ידי מראה שהתמונה הראשונה לא היתה נכונה. יש הרבה מקרים שהבדיקה האחרית ע"י מבקר המדינה מביאה להחרפת המסקנות והביקורת. אילו התמונה הזאת של היחידה החוקרת היתה נכונה הייתי צריך תמיד לפרסם את המסקנות שהיא מגיעה אליהן והייתי פשוט מלא אחריות.

ממצב דברים זה, שאני מבקש כי תבינו אותו, נובעת גישתי למסמך הזה.

המסקנה היא שונה לגבי חברי הוועדה ולגבי עתון. לגבי עתון נקטתי בעמדה שזו היתה פגיעה רצינית בחוק מבקר המדינה.

אם עתון, למשל, מפרסם דבר כגון ימים לפני פרסום הדו"ח אני לא כל-כך עומד על זה. אבל אם עתון מפרסם מסמך המראה אך ורק את שלב הביקורת הביניים, זהו דבר רציני מאוד, ולכן במקרה זה מטרתי את הענין ליועץ המשפטי. זה היה המקרה הראשון שעטינו זאת.

לגבי חברי הוועדה בוודאי טאין דעתי כי אסור להם להשתמש בחומר זה. אולם עלי להזהיר בפני השימוש בחומר זה המראה רק שלב מסוים בעיבוד החומר. וכמה מוצדקת אזהרה זו ראייתי דווקא במקרה זה.

היחידה שטיפלה בענין זה הצביעה על העובדה שטר בבה ציטט אותה, שפעם מר שקד נתן כסף אף על פי שלא היה חסר כסף בקופה אולם היחידה לא לקחה בחשבון שכמה ימים אחרי נגם זה העיריה היתה צריכה לשלם את המשכורת לעובדיה. ולאור הבדיקה המתעמקת יותר - ודווקא תפקידי לעשות זאת - נתקבלה החמנה הסופית.

בגלל החשיבות המיוחדת שהיתה לטענה שראש העיר פגע בטוהר המידות ביקשתי את המנהל הכללי של המשרד ואת היועץ המשפטי לבדוק את הענין בדיוק מדוקדק. זה נמשך ארבע שעות. הם שמעו את ראש העיר וסגן גיזבר העיר. לא יכלו לשמוע את הגיזבר שהעיד ב-1957 משום שהיה חולה. התוצאה של הבדיקה המתעמקת הזו היתה התוצאה שכלולה במשפט שדובר עליו כל-כך הרבה.

הבדיקה לא יצאה מנקודת הראות: מה השער של זכות הסילוקים; זה לא היה נכון לבדוק כיוון שהתברר כי השאלה של מכירת הסילוקים מעולם לא עמדה בפני מר שקד, שבכל הזמן יכול היה להשתמש בסילוקים לתשלום בעד מלש, תשלום מסים וכו'. הבדיקה היתה יותר בקוויים טהראו בדו"ח הביניים. נבדק כל מקרה ומקרה מן הפרספקטיבה של ריבית אפסית, ואולי רווח...

ריבית חוקית.

י. בדר:

מבקר המדינה ז. מוזס: אפשר להגיד דבר אחד: בעוד שבנוגע לשאלה של פגיעה בחוק ובניהול משק בריא וסדיר המצב היה יותר חריף בשנת 1957, אז נתעוררו ספיקות בנוגע למקרה אחד, קטן באופן יחסי, הרי שכעת לא התעוררו ספיקות אלה. הרושם שאליו הגיעו המנהל הכללי של המשרד והיועץ המשפטי, על סמך בדיקה מתעמקת בכל מקרה ומקרה היה הרושם שנקבע במכתב זה. לכן אין לי סיבה לשנות אף מלה ממה שכתבתי, ונדמה לי שחברי הוועדה יכולים להיווכח שלא בא בחשבון כל ליטוש בענין זה אלא נחתי אך ורק תיאור מסכם של תוצאות הבדיקה המתעמקת.

נכון שחשוב מאוד כי לא יהיה המשך של הפעולות האלה. בנדון זה אני יכול לומר שראש העיר מר שקד מיד התחייב לא לעשות יותר דבר כזה, והביקורת שבוצעה בימים האחרונים הראתה שלא היו מקרים כאלה יש להוסיף שאחרי הדו"ח מדצמבר 1957, עוד באותו חודש כתב שר הפנים למר שקד: "קיבלתי העתק ממכתבו של מבקר המדינה בענין המימון לזמן קצר בעיריית נתניה על ידך. אני חוזר על מכתבי הקודם ומבקש להודיע להנהלת העיר כי להבא לא יתקבלו שום הלוואות אלא בדרך שתחוק קבע".

אשר לשאלה הכללית, שמר חזני עורר, ברצוני להגיד: לפי חוק מבקר המדינה, ולפי הסדר שאני חושב אותו כמוצדק, מסתיימת פעולת מבקר המדינה בזה שהוא מציין את מצב הדברים. אחר-כך על אותו מוסד או איש, האחראי בפני הכנסת לשטח זה, לדאוג לכך שיוסקו המסקנות מהדו"ח. נוסף לכך לכנסת יש תמיד האפשרות לעמוד על אחריות זו - בוויכוח על תקציב או בהזדמנות אחרת.

את הדיון סיימנו. אמציא לחברי הוועדה הצעות גם בנושא זה.

היו"ר י. גורי:

צו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 46), תשי"ט-1959י. קרגמן:

בוועידת המשנה, וגם כאן, לא היתה התנגדות
כוללת לצווי מכס אלה. אולם היתה התנגדות

בנוגע לכמה פריטים.

אחד מהם היה אזבסט. אני מציע למתנגדים
להסיר אותה לאור ההודעה של מר גפני שיהיה דיון ביחס להקלות מסויימות
בשטח אחד - ענין המלט וכך הלאה.

כמו כן היתה התנגדות לגבי הפריטים: נייר,
עץ לבן וחלקי חילוף למכוניות.

אני מציע לאשר את הצווים.

היו"ר י. גורי:

אם יש חברים שיש להם התנגדות לתוספת הליחצו לה
בהצבעה, מבלי שנכנס לדיון.

ה צ ב ע ההצו הנ"ל - א ו ש ר

הישיבה ננעלה בשעה 11.00.